Česká a světová literatura do poloviny 19. století

Mgr. Lenka Trtíková

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EDMOND ROSTAND
Cyrano z Bergeracu

VY_32_INOVACE_06_I_07_CJ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- 1868 - 1918
- francouzský dramatik a básník
- pocházel ze zámožné rodiny, proto se mu dostalo vynikajícího vzdělání i finančního zajištění

Cyrano z Bergeracu

- drama psané v duchu novoromantismu
- předobrazem hlavní postavy byl skutečný básník a filosof Hercule Savinien Cyrano de Bergerac (současník La Fontaina a Moliéra)
- první překlad do češtiny vytvořil J.Vrchlický (1898), samotný Rostand ho označil za rovnocenný s originálem

Úkoly k četbě knihy:

1. Kdy a v jakém prostředí se hra odehrává?
2. Charakteristika Cyrana – vlastnosti, povaha,… Jaký základní protiklad v sobě postava spojuje? Na co ve svém životě je hrdý, co ho naopak trápí? Jak se chová jako voják? Jak se chová ke svým nepřátelům (proč má nepřátele)? Jak ke svým přátelům? Jaký vztah má k Roxaně – jak se projevuje? Jaký vztah má ke Kristiánovi?
3. Charakteristika Kristiána – vlastnosti, povaha. Jeho vztah k Roxaně? Vztah k Cyranovi?

4. Charakteristika Roxany – vlastnosti, postoje. Jaký je její vztah k Cyranovi, jak se tento vztah proměňuje? Jaký je její vztah ke Kristiánovi? Vztah ke Guichovi?
5. Které postavy jsou záporné, jak se to projevuje? Které postavy jsou kladné, jak se to projevuje?
6. K jaké záměně ve hře dojde? Proč k ní dojde? Jaké má tato záměna důsledky? Kdy a jak je záměna prozrazena? Má prozrazení nějaké důsledky?

7. V čem spočívají romantické motivy hry?
8. V čem spočívají humorné motivy hry?
9. Charakteristika jazykové stránku hry – slovní zásoba, ….
10. Jak je v textu formálně vyjádřena emocionalita?
11. Uveďte příklady obrazných pojmenování.

Ukázka I

KRISTIÁN *pokračuje podle nápovědy*

V kolébce … mé duše … rychle sílí
a … věřte, trápí mě … neboť je … příliš čilý!

ROXANA *vyjde na balkón*

To má vtip! – Nicméně, co jste to za muže,
nezkrotíte-li ho, dřív než vás přemůže!

KRISTIÁN *pokračuje*

Po prvním … pokusu … mám strach … to zkoušet znovu:
ten malý … dareba … má sílu … Herkulovu.

ROXANA

Výborně!

KRISTIÁN *pokračuje*

Prozatím … zabil dvě … příšery:

Pýchu a … Pochybnost!

ROXANA *opře se o zábradlí*

Jak vtipné příměry:

mluvte však rychleji a řekněte mi více!

Snad vaši obraznost nesouží pakostnice?

CYRANO *zatáhne Kristiána pod balkón* Ne, tak to nepůjde!

Vyjde a sám si stoupne na jeho místo.

Úkoly k rozboru:

1. Zařaďte ukázku od kontextu celé hry.
2. Jakou funkci má v této scéně postava Cyrana?
3. Charakterizujte formální stránku ukázky (jazyk, rým,…).

Ukázka II

CYRANO *(zavře na chvíli oči):*

Tak, rýmy své již mám… zde stojím připraven!

(Provází vše, co říká, přiměřenými posunky.)

Svůj širák odhazuji v dáli

a s grácií, tam leží on!

Plášť zvolna spouštím, jenž mne halí,

a tasím – luzný těla sklon,

elegantně jak Celadon!

A hbitě, jako Scaramouche,

dej pozor, tys mi Myrmidon!

Při poslání tě bodnu už.

(První zkřížení se zbraní.)

Tak klidný jsi a k ráně stálý?
Tě prošpikovat zlý mám shon,
do boku, jater, v srdce zda-li
aneb tvůj modrý pod kordon?
Jak pochvy cinkají din, don!
Hrot kordu mého, jen se tuž,
jak muška lítá, rým jak zvon,
při poslání tě bodnu už!

Mně chybí rým a to mne pálí…
ty couváš, sníh jak v zimy skon?
Sám dáš mi rým; zrak se ti kalí,
já odrazím kord v dobrý tón,
chtěls ranit mne? Jen žádný ston!
Teď výpad! Ukaž, jsi-li muž,
toč rožeň svůj, tys Laridon!
Při poslání tě bodnu už!

(Ohlašuje slavnostně.)

Poslání.

Teď Boha žádej o pardon,

teď kvarta; lehký sek a nuž

teď útok, kryt.

(Doráží naň.)

Tys fanfarón!

(De Valvert se kácí, Cyrano pozdravuje.)

Při poslání tě bodnu už!

Úkoly rozboru:

1. Zařaďte ukázku do kontextu celé hry.
2. Které Cyranovy vlastnosti se v tomto monologu projevují?
3. Jakým básnickým útvarem je tento monolog?
4. Charakterizujte formální stránku textu.

Zdroje:

- Rostand, Edmond: *Cyrano de Bergerac*. V nakl. Artur vyd. 1.V překladu J.Vrchlického vyd. 14., fragment překladu Fr. Hrubína vyd. 2. Praha : Artur, 2009. D sv. 57. 363 s. ; . ISBN 978-80-87128-23-7 (brož.) :.
- Macura, Vladimír, *Slovník světových literárních děl : M-Z. 2. díl. zpracoval kolektiv autorů za vedení Vladimíra Macury*. Vyd. 1. Praha : Odeon, 1988. 475 s. ; .